

NOTA BIOBIBLIOGRÀFICA D'ISABEL STEVA HERNÁNDEZ, COLITA

«Sempre he pensat que aquesta ullada retardada i decisiva del fotògraf —naturalment des que la fotografia es va desprendre de la pose imitativa del retrat— és el resultat de la confluència de l'escèptica mirada del poble amb els beneficis de la tècnica. Hi ha una rabiosa quotidianitat, en aquests retrats caçats al vol. Com si algú ens digués sorneguers, amb la sornegueria profunda de la veu popular: “Tant n’hi ha i bon pès!”, perquè la veu del poble mai no afecta sorpresa»

(M. Aurèlia Capmany, «Uns rostres, una càmera, un món», sobre una exposició de Colita)

Isabel Steva Hernández, més coneguda per Colita (malnom vinculat a l'explicació que li van donar de petita, que l'havien trobat sota una col), va néixer a Barcelona el 24 d'agost de 1940. Va estudiar a la ciutat catalana i, just abans d'entrar a la Universitat, va marxar un any a París, on va estudiar Civilització Francesa a la Sorbonne.

Tornada a Barcelona, va anar desenvolupant el seu interès per la fotografia (interès nascut de jove, quan li van regalar la seva primera càmera) i va conèixer els fotògrafs Oriol Maspons, Julio Ubiña i Xavier Miserachs, amb els quals va anar aprenent l'ofici. L'any 1961 va treballar amb Miserachs com a tècnica de laboratori i estilista.

L'any 1962 treballa amb Francisco Rovira Beleta en el rodatge de *Los Tarantos*. En aquesta feina, va conèixer i va establir una gran amistat amb la ballaora Carmen Amaya, es va interessar pel món del flamenc i va començar a treballar en les seves primeres sèries fotogràfiques sobre Antonio Gades, la Chunga, etc. Instal·lada a Madrid durant dos anys, d'aquest període en va sortir el seu primer llibre de fotografia, *Luces y sombras del flamenco* (Barcelona, Lumen, 1975; reeditat i ampliat el 1998).

Enyorada de Barcelona i del mar, va tornar a la ciutat, on es va vincular amb els moviments culturals antifranquistes més notables del moment (les primeres mobilitzacions i expressions feministes, el món editorial i intel·lectual, etc.), i va col·laborar amb la premsa més important: *Fotogramas*, *Tele-Exprés*, *Destino*, *Mundo Diario*, etc.

La seva primera exposició fou *Evocació del modernisme* (Col·legi d'Arquitectes, 1965), una col·lectiva d'artistes, en la qual hi van participar Argimon, Curós, Josep Guinovart, Oriol Maspons, Albert Ràfols Casamada, etc. Alternava el treball de fotoperiodisme quotidià amb col·laboracions més concretes; una de les més destacades va ser el treball fet per als cineastes de l'Escola de Barcelona (Vicente Aranda, Esteve Duran, Jaime Camino, etc.), el gran moviment cinematogràfic que va intentar fer el salt des d'una indústria misèria al cinema europeu, sense nivells intermedis. Amb la seva sinceritat característica, Colita ho explicava en els termes següents: «Trabajé mucho con la Escuela de Cine de Barcelona, especialistas en imitar a pelmazos como Godard o Antonioni en lugar de fijarse en las buenas películas norteamericanas. Pero me lo pasaba muy bien y me hice muy amiga de ellos».

L'altre gran àmbit de treball de finals dels seixanta va ser l'anomenada *gauche divine*, la crònica gràfica d'un nombrós grup de professionals, escriptors, intel·lectuals, artistes, etc., que es movia per escenaris considerats poc seriosos: sales de festes (*Boccaccio*, etc.), pobles de la costa (Cadaquès al capdavant) i protagonitzaven festes públiques i privades, *soirées*, recepcions de tota mena, etc. Fins i tot en va arribar a fer una exposició que, diuen les cròniques, només va durar dos dies, ja que fou clausurada per ordre governativa.

I, encara, assumiria la tasca de difusió gràfica de la discogràfica Edigsa, la gran impulsora de la Nova Cançó. Si Colita és coneguda com la «fotògrafa de la *gauche divine*», també cal destacar el

seu treball al voltant de la renovada música catalana i els nous cantautors com Joan Manuel Serrat, Guillermina Motta, Núria Feliu, etc.

Va dirigir la col·lecció de novel·la negra de Tusquets Editors i va ser la responsable del departament de fotografia de la revista *Vindicación Feminista* (fins l'any 1978), en una conjuntura en la que la lluita pels drets de les dones, el combat feminista es va instal·lar en l'agenda de l'antifranquisme al costat de les reivindicacions bàsiques de l'oposició a la dictadura. Juntament amb aquesta revista, Colita també va treballar per a *Interviu*, *La Calle*, *Reporter*, *Cuadernos para el Diálogo*, etc., màxims exponents d'una premsa antifranquista que havia anat guanyant espais de llibertat en el tram final de la dictadura i els primers anys de la transició democràtica.

Amb la democràcia, Colita va centrar bona part del seu treball en el paisatge urbà de Barcelona i la seva àrea metropolitana, una mirada crítica als desastres perpetrats pel franquisme i, a la vegada, registrant, com un notari visual, les operacions de cirurgia urbanística que s'estaven duent a terme per intentar corregir tantes dècades d'infàmies arquitectòniques.

Jubilada, estudia anglès, té cura dels seus animals i continua la seva recerca sobre dones fotògrafes. Com a guia d'aquesta investigació absolutament novedosa, Colita remet al testimoni de Gladis Reeves: «Vaig establir el meu propi negoci l'any 1920. Vaig tenir el problema de ser dona. En aquell temps un negoci portat per una dona, no era reconegut com a tal. Em sembla que vaig ser la primera a l'oest de Portage La Prairie, i moltes vegades vaig pensar que s'havia acabat, que no podria continuar. Però tenia por que em diguessin: "Ja t'ho vam avisar!". Aleshores trobava forces per continuar la batalla».

1. DISTINCIONS:

- Medalla al Mèrit Artístic 1998, de l'Ajuntament de Barcelona.
- Creu de Sant Jordi 2004, Generalitat de Catalunya.
- Premi 1^{er}. de Maig Joan Reventós a la memòria popular, Fundació Rafael Campalans, 2009.
- Premi FAD Sebastià Gasch d'Arts Parateatral, 2009.
- Dones Periodistes. Premi a la comunicació no sexista i a la trajectòria periodística, 2009.
- Premi Internacional Terenci Moix, premi especial del jurat, 2011.

2. PUBLICACIONS:

- *Habanera*, amb text d'Ana M. Moix (Barcelona, 1972)
- *24 x 24*, amb text d'Ana M. Moix (Barcelona, Eds. 62, 1972).
- *Una tumba*, text de Juan Benet (Barcelona, Tusquets, 1973)
- *Luces y sombras del flamenco*, text de José Caballero Bonald (Barcelona, Tusquets, 1973)
- *La antifemina*, text de M. Aurèlia Capmany (Barcelona, Ed. Nacional, 1977)
- *El Llibre de la Diada*, textos i fotos de diversos autors (Barcelona, Ed. Z, 1977)
- *Els cementiris de Barcelona*, amb Pilar Aymerich, text de Carme Riera (Barcelona, Edhasa, 1981)
- *Arranz Bravo y Bartolozzi en su laberinto*, diversos autors (Barcelona, 1982)
- *El Ensanche de Barcelona*, text de Josep M. Carandell i Pilar Aymerich (Barcelona, La Caixa, 1982)
- *Tretze que canten*, text de Josep M. Mainat (Barcelona, Caixa de Catalunya, 1982)
- *Art català contemporani*, catàleg (Barcelona, 1985)
- *L'Anoia* (Barcelona, Diputació, 1987)
- *La recerca a la Universitat Autònoma de Barcelona* (Barcelona, UAB, 1988)
- *El Zoo de Barcelona* (Barcelona, Ajuntament, 1988)

- *Diàlegs a Barcelona*, amb el fotògraf Xavier Miserachs (Barcelona, Ajuntament, 1988)
- *La creació del món*, text de Patricia Gabancho (Barcelona, Institut del Teatre, 1988)
- *Els barcelonins*, amb fotografies d'Oriol Maspons i Xavier Miserachs, text d'Ana M. i Terenci Moix (Barcelona, Eds. 62, 1988)
- *Les masies del Prat* (Prat de Llobregat, 1989)
- *Barcelodones* (Barcelona, Edicions de L'Eixample, 1989)
- *La silla Lola*, amb el fotògraf Manel Esclusa (Barcelona, Okan Ediciones de Diseño, 1989)
- *Catalunya, un gran mercat* (Barcelona, Mercabarna, 1990)
- *Núria Feliu, 25 anys* (Barcelona, Generalitat, 1991)
- *Cornellà, una ciutat* (Cornellà, Ajuntament, 1991)
- *Amigos*, amb Pilar Aymerich, text d'Ana M. Moix i Marta Pesarrodonà (Barcelona, Fundació Purina, 1991)
- *El Parc Zoològic de Barcelona* (Barcelona, Eds. 62, 1992)
- *15 dies d'eufòria (Las Olimpiadas de Barcelona)*, amb els fotògrafs Oriol Maspons i Xavier Miserachs, text de Lluís Permanyer (Barcelona, Àmbit, 1992)
- *Retrato de Rosa Chacel* (Madrid, Ministerio de Cultura, 1993)
- *Homenaje a Walter Benjamin* (Madrid, Ministerio de Cultura, 1993)
- *Ciutat Vella, visions d'una passió*, amb els fotògrafs Leopold Pomés, Toni Riera i Oriol Maspons (Barcelona, Lunweg, 1995)
- *Cornellà, la passió i el desig*, amb el pintor Evaristo Benítez (Barcelona, Antonio Valero Gràfics, 1995)
- *29 municipis i un riu*, text d'Ana M. Moix (Consell Comarcal del Baix Llobregat, 1995)
- *Historia de la cerámica española*, text de Trinidad Sánchez Pacheco (Balmes, 1995)
- *Crònica apassionada de la Nova Cançó*, amb text de Jordi Garcia Soler (Barcelona, Flor del Vent, 1996)
- *Portuarium*, amb els fotògrafs Oriol Maspons, Xavier Miserachs i text de Lluís Permanyer (Barcelona, Port, 1998)
- *L'Hospitalet*, amb text d'Ana M. Moix (L'Hospitalet, Ajuntament, 1998)
- *Sant Andreu*, amb text de Josep M. Huertas Claveria (Barcelona, 1998)
- *Carmen Amaya, 1963. Taranta, Agosto, Luto y Ausencia*, amb el fotògraf Julio Ubiña, textos d'Ana M. Moix i Francisco Hidalgo (1999)
- *El riu que veia passar els trens*, text de Patricia Gabancho (Barcelona, 1999)
- *Barcelona, dona d'aigua* (Barcelona, Ajuntament, 1999)
- *Oken 1989-1999*
- *Ajuntaments democràtics a Catalunya*, amb Paco Elvira (Barcelona, Diputació, 1999)
- *Agenda 2001* (Barcelona, 2001)
- *La Gauche Divine*, amb Oriol Maspons i Xavier Miserachs (Barcelona, Lunweg, 2000)
- *24 horas con la Gauche Divine*, d'Ana M. Moix (Barcelona, Lumen, 2002)
- *Castelldefels tot l'any*, text d'Ana M. Moix (Castelldefels, Ajuntament, 2002)
- *El riu de l'hivern* (Consell Comarcal del Baix Llobregat, 2002)
- *Els interiors d'illa de l'Eixample*, text de Lluís Permanyer (Barcelona, Ajuntament, 2003)
- *Sinmisterios del flamenco*, Manuel Lorente Rivas (Granada, Diputación, 2003)
- *Cornellà, una ciutat* (Cornellà, Ajuntament, 2004)
- *Piel de toro* (Barcelona, Edhasa, 2006)
- *Mirades paral·leles* (Museu d'Art de Catalunya, 2006)
- *Luces y sombras del flamenco*, reeditat i ampliat (Barcelona, Planeta, Fundación J.M. Lara, 2007)
- *Una història de la marina de Sants* (2007)
- *Sant Climent de les Cireres* (Sant Climent de Llobregat, 2007)

- *Memòries de Barcelona*, amb Xavier Miserachs, textos d'Oriol Bohigas, Teresa Gimpera, Ana M. Moix i Beatriz de Moura (2008)
- *Colita. Biblioteca de fotógrafos españoles* (Madrid, La Fábrica, 2010)
- *Colita. La meva cançó* (Barcelona, Saga Editorial, 2010)